

Mitte ainult transrasvadest

Ilmselt ei taha te enam midagi kuulda transrasvadest. Kuid pääsu pole, sest need on probleem kogu maailmas. Mitmel maal piiratakse nende kasutamist toitudes või siis plaanitakse seda teha.

Targu Talita kirjutas transrasvadest ja teistestki kahtlastest ainetest, mida tööstused toidule lisavad, juba kaks aastat tagasi. Sellele oli pühendatud terve lugude sari. Ent tagasiside lugejatelt jäi leigeks – ehk sellepärast, et nendel teemadel on võimatu rääkida, põikamata keemiasse, mis on teatavasti üks keeruline ja tüütu asi.

Agas keemiat on koolis siiski kõik õppinud ning mõningase mõttetööga on võimalik sellest ka aru saada, olen ma veendunud. Ja aru saada on vaja – kui mitte enda, siis oma laste tervise pärast. Tarbimisühiskonnas ellujäämiseks tuleb ennast lihtsalt harida.

Muidugi pole vaja näha transrasvades ega ka kõikvõimalikes säilitus-, värv- jm lisainetes kolli. Osa neist on täiesti süütud ning ka teised ei tapa ega sandista kohe, ehk mitte niipeagi, sest vastasel juhul oleksid need täiesti keelatud, mitte väikestes kogustes lubatud.

Ometi ei pruugi toidu koostise vastu huvi tundmine tähendada ainult muret oma tervise pärast. Maitseb ju kvaliteetne, värsked ja looduslikul moel kasvatatud-valmistatud toit hoopis paremini kui kõikvõimalikest asendajatest kokkumiksitu.

VIVIKA VESKI

LUGEJA KÜSIB

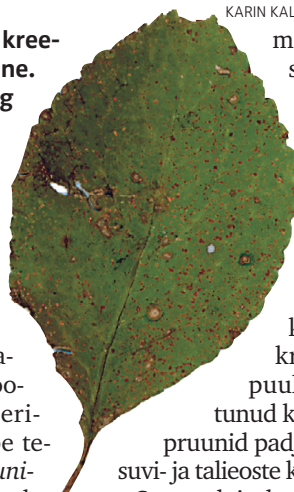
Roostes ploomilehed

Augustis märkasin ploomi- ja kreegipuude lehtedel kollakaid tähne. Hiljem osa lehti pruunistus ning varises. Lehtede alumised pooled olid kaetud tihedalt paiknevate tumepruunide täppidega. Mis haigus see on?

Vastab
VÄINO PALLUM

Tei ploomi- ja kreegipuid tabanud haiguse nimi on ploomipuu-leherooste, aga eriti ohtlik see puudele pole. Tõbe tekitab roosteseen *Tranzhelia prunispinosae*. Nakkuse esmatunnused ilmnevad suve teisel poolel ploomi- ja kreegilehtede pealmisel küljel kollakate täppidena. Haiguse süvenedes arenevad need väikesteks pruunikateks laigukesteks. Patogeenile eriti soodsates tingimustes võivad lehed lõpuks üleni pruunistuda ning enneaegselt maha langeda.

Kindel tunnus, mille järgi saab ploomipuu-leheroostet eristada, on algul kollakaspruunid, hiljem tumepruunid eostepadjandid lehtede alu-

KARIN KALJULÄTE

misel pinnal. Kui eosed on valminud, hakkavad padjandid tolmana.

Haigustekitaja vahetab pere-meestaime. Kevadesead arenevad tal kollasel ülal, kust võivad kanduda ploomi- ja kreegipuule. Viljapuulehtedel moodustunud kollakas- ja mustjaspruunid padjandid on vastavalt suvi- ja talieoste kogumikud.

Seen talvitub varisenud lehtedel talieostena, millest tekib uusnakkus.

Nimetamisväärselt kahju see haigus täiskasvanud ploomi- ja kreegipuudele ei tekita, küll võivad mõnikord tõsiselt kannatada puukooliistikud. Eriti võib see juhtuda patogeenile soodsal suvel, kui ilm on sagedasti sajune ning pikemat aega jahe.

Tõrjeks koguge sügisel võra alla langenud lehed kokku ja kompostige. Suuresti hoiab lehtede nakatumist ära ploomipuu põhihaiguste keemiline tõrje.

Mereadru väetiseks

HEIKI MAIBERG

Tean, et adrut kasutatakse väetiseks juba ammu ajast, aga kuidas?

Vastab
KADRIN LINNA

Tõepoolest on Eesti rannikualadel ja saartel orgaanilise väetisena kasutatud põisadru (*Fucus vesiculosus*), mille kuivaine on suhteliselt taime-toiteelementide rikas. Kuna adru laguneb mere ääres võrdlemisi kiiresti ja sellega kaasnev toiteelementide kadu on nimetamisväärne, tuleks sügistorvidega väljahutud adru enne püsivate külmade saabumist põlluserva vedada ning virnastada. Pärast sulamist ja mõnenädalast käärimist kevadel võib selle laiali laotada ning sisse künda. See on suurepärane sõnniku asendaja. Adru laguneb mullas kiiresti, selles sisalduvad toiteelementid muutuvad taimedele kergesti omastatavaks.

